

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A kollégiumi könyvtár ügye.

Nem sokat adok ugyan azokra az emberekre, akiknek érve csak a másik gyanúsítása, de mivel a vita folyamán többször hangzott el — hol finomabb, hol népiebb formában — arra utalás, hogy a kollégiumi könyvtárnak az egyetemi könyvtárral közös kezelésbe vétele az egyetem érdekéből és a miniszternek kedveskedés okából indult a tervek sorába, el kell mondanom röviden ennek a kérdésnek a történetét.

Ezzel a kérdéssel már az egyetem első évi tanácsa foglalkozott 1915-ben, amikor Klebelsberg Kunó még a miniszterelnökségen szolgált és amikor az e kérdésben ma dönteni hivatottak némelyike még a diákok közé tartozott. Amikor ugyanis legelőször szóba került az egyetemi könyvtár létesítésének ügye, az akkori egyetemi tanács tagjai közül néhányan — köztük én is, ki az első két évben tagja voltam az egyetemi tanácsnak — azzal a javaslattal álltunk elő, hogy az egyetemi könyvtár a kollégiumi könyvtárral kapcsolatban valósítsák meg, nevezetesen olyan módon, hogy a Kollégiumtól kérjünk erre a célra a kollégiumi könyvtárhoz csatlakozó helyiségeket s a két könyvtár azonos igazgatás alatt álljon, oly módon, hogy a személyzet egy részét a Kollégium, más részét az egyetem alkalmazza. Ez ellen a gondolat ellen az egyetemi tanácsban s általában az egyetemi tanárok közt igen heves ellentállás indult meg azok részéről, akik a református egyházzal és kollégiummal való minden kapcsolatnak elvi ellenfelei voltak s akik nemcsak a másvallásúak közül kerültek ki. Mint sok más, velük vívott csatában is kellett tapasztalni, ezek igen sokszor maguk mellé állítottak ügyes érveikkel olyan embereket is, akik pedig a kollégiumhoz egy egész élet hálójával őszintén ragaszkodtak. Talán ez utóbb említettek valamelyike adta az ügyről az első információkat Degenfeld grófnak, aki aztán amikor a tervvel hozzá fordultunk, kijelentette, hogy ő az ilyen közösségnek nem barátja s attól tart, hogy az örökös viszálykodásra adna alkalmat. Mi aztán látva, hogy ter-
vünk nemcsak az egyetem, hanem a Kollégium

oldaláról sem talál kedvező fogadtatásra, tovább nem vittük a vitát s engedték, hogy az egyetemi könyvtár teljesen külön, más helyiségben és más vezetés alatt szerveződjék. De az egyetemi tanácsban folyt csatározások mutatják, hogy azt a pazarlást, amely itt Debrecenben, ahol örülni lehet, ha *egy*, minden kívánságnak megfelelő könyvtár állhat fenn, *két* külön tudományos könyvtár létesítését és egymástól függetlenül vezetését, irányítását, kezelését engedi, mi akkor sem tartottuk helyesnek és megakadályozni igyekeztünk.

Akkor azt a vádat kellett zsebre tennünk, hogy mi nem vagyunk képesek a kollégiumi szűk látókörből kibontakozni és a kollégiumhoz ragaszkodás kedvéért képesek volnánk feláldozni az egyetem önállóságát. Most, amikor ugyanazt akarjuk, a Kollégium hűtlen fiainak emlegetnek bennünket és tán mumusnak is a rossz gyermek előtt, mint olyan ijjesztő példákat, akik a nevelő anyjukat megrövidíteni készek valamely nagy úrnak az arcán látható derüért.

Úgy látszik, a két időpont között tehát lényeges nagy változásnak kellett történni, hogy ugyanazt a kívánságot és törekvést egyszer úgy, egyszer így lehet aposztrofálni.

Bizonyára történt nevezetes változás. És pedig az, hogy akkor még az egyetemi könyvtárnak lett volna érdeke a kollégiuméba kapaszkodni, most meg már a kollégiumi könyvtárnak válhatik javára az egyetemi könyvtárral kapcsolódás. Tudjuk, hogy 1915-ben még volt a kollégiumi könyvtárnak külön, az egyetemi tanárokéval azonos fizetést élvező igazgatója s volt két rendesen alkalmazott könyvtári tiszte. Nem nagy személyzet ez sem, de mindenesetre olyan, amellyel egyszerű kezelést biztosítani lehet. Most a kollégiumi könyvtár igazgatói tisztét egyik egyetemi tanár látja el, szerény tiszteletdíjért és magától értődően, nem szentelhetve teljes munkaerejét a könyvtárnak; továbbá van egy könyvtári tiszt, akinek legutóbb helyettes tanárul beosztása mondott ki és egy másik ideiglenesen alkalmazott munkaerő, akinek a javadalmából a költség-

vetésben sehogy sem lehetett gondoskodni. Akkor a kollégiumi könyvtárat rendszeresen és tervszerűen lehetett gyarapítani, most erre a célra nem áll rendelkezésre pénz.

Viszont az egyetemi könyvtár 1915-ben egyenlő volt a semmivel. Voltak kinevezett könyvtári tisztviselők, akiknek azonban akkor alig volt valami dolguk, mert a könyvrendelésekhez nem kellett annyi ember. Most azonban már az egyetemi könyvtár jelentős intézmény, amelynek a múlt egyetemi év végén a hivatalos jelentés szerint nyolcvanezer kötet könyve volt s ez a szám azóta is jelentősen növekedett. Az egyetemi könyvtár igazgatását hétfagú tisztikar teljesíti és az azon felüli dotációja még a mostani lecsökkentett összegében is több, mint amennyit mi a magunk megerőltetésével személyi és dologi kiadásokra mindenestül adni szeretnénk, ha volna miből.

Szóval a kollégiumi és az egyetemi könyvtár viszonya állandóan kedvezőtlenebbé válik a kollégiumi könyvtár szempontjából. Az egyetemi könyvtár 1915-ben még csak szünyog volt az elefánt mellett? Most már legalább is fiókelefánt és évről-évre nő, míg a kollégiumi könyvtár, ha nem tudunk rá áldozni, évről-évre öregszik, tehát gyengül.

Ennek a meglátása vezetett bennünket 1928-ban, Verzár Frigyes rektorsága idején arra, hogy újra elővegyük az egyesítés, illetőleg közös kezelés gondolatát. Abban a munkálatban, amelyet akkor előterjesztettünk, kifejezetten megmondtuk, hogy a közös kezelés lehet ügyis, hogy helyileg is egyesíttessék a két könyvtár, de lehet szeparáltan is, csak az igazgatás és a gyarapítási terv legyen egységes. Mindazáltal ez a terv bizonyára szorosabb kapcsolatot hozott volna létre a két könyvtár között. Ezt a munkálatot gróf Degenfeld főgondnok már nem ellenezte, mert sajnos már akkor ő nem élt. *Vagyis nem egészen szabatos az a többször elhangzott állítás, mintha Degenfeld gróf ellenállásán tört volna meg a kollégiumi könyvtárnak a Kollégiumból kivitele,* mert akkor, amikor ő ehhez a kérdéshez még hozzá szólhatott, a közös kezelésbe vétel egészen más alapon terveztetett. Ezt a Verzár-féle munkálatot a püspök úr kiadta javaslattételre Varga Zsigmond könyvtári igazgatónak és az ő javaslata alapján az igazgatótanács el is vetette, a nélkül, hogy az e tárgyban kiküldött bizottság megkérdezett volna. Mi, a gondolat újból felvetői, most sem mástól vezetettük magunkat, egyedül a könyvtárak használhatóságának érdekétől s anyagi szempont nem játszott szerepet előttünk, legfeljebb annyiban, hogy a lehető legkevesebb költséggel igyekeztünk a lehető legjobb könyvtárt elérni, az igazgatási költségeket pedig a lehetőség szerint csökkenteni. De mivel az egyházkerületi gyűlésnek nem kellett a tervünk, megnyugodtunk, félreálltunk.

Ézután következett az, hogy a Kollégium anyagi ügyeinek rendezésére bizottságot kül-

dött ki az egyházkerület s ennek a bizottságnak előadója Juhász Nagy Sándor lett. Ő nagy lelkiismeretességgel belefelelt a kollégiumi anyagi ügyek megvizsgálásába, de mint tisztafejű és becsületes ember, hamar meggyőződött arról, hogy olyan megváltó eszmékkel, amelyeket némelyek várnak, nem tud jönni s hogy a Kollégium anyagi ügyeinek intézői körülbelül megpróbáltak már minden lehetőt. Ennek folytán *minden érzelmi politikát félretéve,* javasolta olyan intézmények megszüntetését, amelyekhez — mondjuk meg őszintén — minket többiek is inkább csak a kegyelet fűzött, sőt javasolta olyan intézmények megszüntetését is, amelyekről — a mi felfogásunk szerint — egyházunk jövője függ. Ebben az igen kemény, de kétségkívül következetes és teljes keresztülvitele esetén talán eredménnyel is járható javaslatában tett szóvá a könyvtár költségeinek megszüntetését és azt, hogy tehát a könyvtárat az egyetem kezelésébe lehetne adni.

Én a Juhász Nagy Sándor javaslatának több pontját nem helyesletem. Különösen nem tartom ma sem helyesnek a lelkészképző és tanárképző-intézet körülnyírbálását, majdnem teljes megszüntetését. Az én véleményem szerint sokkal nagyobb református érdek az, hogy jó papjaink legyenek és jó tanáraink, mint az, hogy a kollégiumi épületben legyen a könyvtár. Ezeknek a javaslatoknak és némely másnak ellene is szoltam, de amit helyesnek találtam benne, azt igyekeztem támogatni. Így a könyvtárak egységesítésére vonatkozó javaslatot is.

Azt hiszem, Juhász Nagy Sándort senki sem gyanúsítja azzal, hogy a Klebelsberg Kunó kedvéért tette volna a javaslatát. Sem Klebelsberg Kunót, hogy Juhász Nagy Sándort találta volna legalkalmasabb médiumnak arra, hogy vele kapartassa ki a neki kedves gesztenyét.

Azt hiszem, Klebelsberg a könyvtárak egyesítésének tervéről először 1930 májusi debreceni látogatásakor hallott, a Kollégium kistanácstermében tartott értekezleten. Persze, hogy tetszett neki a terv, aminthogy Magyarország minden kultuszminiszterének tetszenék. Még talán Harsányi Pál barátomnak is, ha ő volna a kultuszminiszter. Mert azt mégis csak el kell ismerni, hogy nagyobb kulturális vívmányt, mint összehozni egységes vezetésbe, modern elhelyezéssel, mintaszerű kezeléssel két könyvtárt, amelyek együtt az ország második legnagyobb könyvtárát tennék, nem könnyű elképzelni.

Kun Béla.

Megfigyelések kanonika vizitáción.

Most tanítóinkról és végzett munkájukról mondok el egy-mást. Egyházmegyénk tanítói alapos készütséggel, elhivatásuknak komoly tudatában dicséretes szorgalommal és ügyszeretettel végzik dolgukat. Jártunk olyan egyházban, ahol mind a három tanító tanítási eredménye kitűnő. A debreceni tantestület 99 tani-

tóval kitűnő gárda, magyar református egyházunknak nagy erőssége és büszkesége. Az itt talált fényes eredményt tagadhatatlanul elősegíti a tanulók normális létszáma, az iskolák osztottsága, a gyermekek értelme, a tantermek higiénikussága, de ezek leszámításával is ez a tantestület mindennemű forgolódásával és viselkedésével méltó működési helyének nevéhez és híréhez. Bizony találtunk olyan osztatlan iskolára is, amelyekben 100-on felüli a létszám, de azért itt is kielégítő az eredmény. Meglepő és dicséretes dolog az, hogy a nem fizetett tanító is becsületos hűséggel látja el dolgát, éppen úgy, mint ennekelőtte. Panaszskodik, sőt zúgolódik, de a helyén áll és végzi teendőit. És így van ez jól, a magyar gályarabok gyermekei másként nem is cselekedhetnek.

A tanítás menetére zavarólag hatott és nehézségeket is okozott a tankönyvek körül előálló bizonytalanság. Egyfelől a megjelent miniszteri rendelkezés után még a feltétlenül szükséges, valóban nélkülözhetetlen tankönyveket sem szerezték be a szülők, másfelől egyes tankönyvnek újabb és gyors egymásutáni kiadása, változott szöveggel és tartalommal (pl. ABC) nem kevés bajnak lett okozójává. A legújabb módszertan, amelynek elvitathatatlanul sok okos és praktikus útmutatása van, de van elhibázott, megvalósíthatatlan követelménye is, probléma — legalább is részleteiben — sok iskolában, sok tanító előtt.

Tanítóink nemcsak tanítanak, de sok olyan missziói, egyháztársadalmi, közművelődési, kulturális és szociális munkát végeznek, amely vagy benne van díjlevelükben, tehát elvégzésük kötelező, vagy nincsen benne, hanem bensőleg kapnak ilyen munkára indítást. Mindig jobb és áldásosabb a szolgálat, ha az önként és nem kényszerűségből ered. Örvendetes jelenség, hogy tanítóink egyre jobban kapcsolódnak bele a missziói munka tevékenységébe. Alig van tanító, aki bibliai (vasárnapi) iskolát ne vezetne. Vallásos ünnepélyek rendezésénél, szórványok gondozásánál, ifjúsági, fiú és leánymunkában kiváló szolgálatot teljesítenek. És az enemű sáfarkodásnak valamelyes eredménye már is észlelhető egyházunk életében. Kapcsolatosan meg kell említenem azt, hogy egyik öreg tanító régi belmissziós, kinek iskolájában eleitől fogva Ige olvasással kezdődik és végződik minden napon a tanítás; kérdésünkre, hogy milyen eredményét látja évtizedes munkájának, azt felelte: Régi tanítványaim ma is olyan szelídséggel és alázatossággal járnak-kelnek előttem és mindenki előtt, mint akkor, amikor először hallották és tanulták, hogy boldogok a szelídek, mert ők örökségül birják a földet.

Talán éppen azért, mert lelkipásztor és tanító sokat találkoznak egymással az Úr Jézus Krisztus ügyének szolgálatában, talán azért, mert sok drága alkalom adódik nekik az Isten üzenetének együttes hallgatására, akaratának megismerésére és parancsolatának végrehajtá-

sára, van köztük, lelkipásztor és tanító között — lehet mondani az egész vonalon — áldott egyetértés, kívánatos jóbékesség és tettetés nélküli szeretet. Ezt aláhúzottan szeretném hírül adni mindenkinek. A mult húza-vonája, ádáz harca, egyházi életre és egyesek életére károsan kiható, sok sajnálatos kilengés és perlekedés után, örömmel láttuk, üdvözöltük és köszöntöttük mindenütt — mi a látogatóság — egymás mellett lelkipásztort és a tanítót, a Krisztusnak két elhívott és két elküldött munkását, nem a versenyző és nem a vetelkedő, hanem az egymást megértő és egymást szerető szolgálókat, akik tudják, értik és érzik immáron, hogy az Úrban elhívott szolgáló az Úrnak szabadosa; hasonlóképpen, aki szabadságban hivatott el, Krisztusnak szolgálója. (I. Kór. 7, 22.) Vizitációs élményeinknek egyik legszebb és legértékesebb gyöngye éppen ez volt, a lelkipásztori és a tanítói lelkek egymásra találásának és megértésének boldog szemlélete.

Sok szó esett útunkban arról, hogy mi sors vár református iskolánkra a közeljövőben? Megtarthatjuk-e magunknak, vagy kénytelenek leszünk anyagiak hijján azt átadni? Azt gondolhatná valaki, hogy tanítóink kapnak az alkalmon és örülnek az egyháztól való elválásnak. Nem. Több tanító atyánkfiának ajakáról hallottunk egyházunk javára hűségnyilatkozatot. És mi nem is kételkedünk e nyilatkozatnak komolyságában. Református anyaszentegyházunk jó édesanyja volt mindig tanítójának, minden időben adott nekik olyan darab kenyeret, mint más, ezenkívül jogában védte, bajában segítette, gyermekei nevelésében hathatósan támogatta. A 400 éves kapcsolatnak szálaít egykönnyen nem lehet széttépni, legalább is fájó érzések nélkül nem. Beismerjük, hogy ma mostoha anyja egyházunk e derék munkásoknak, de szeretjük hinni, hogy eljön az idő, amikor sorsunk jobbra fordul és újra azok lehetünk, akik voltunk ennekelőtte. Ennek a jobb kornak eljöveteleért vállvetve és együttesen dolgozzunk és gyakorta imádkozzunk.

Sz. I.

(Vége köv.)

Ábrahám — tudtán kívül — angyalokat fogadott házába: a Szeretetszövetség küldöttei szintén angyali követségben járnak.

EGYHÁZ

Tervezet

a stólamegváltás gyakorlati megoldásához.

(Folytatás.)

Ugyanebben az évben 17,851 temetés volt, ami 6 pengőjével 107,106 pengőre rug. Ez a két tétel együtt 142,154 pengő. Ha most ezt az összeget elosztjuk az egyházkerület 930,820-as lélekszámával, úgy minden lélekre 15.27 fillér esik. Ez, illetve az előző évi statisztika alapján

ilyen módon megállapított összeg nyerne kerületenkénti kivétést minden lélekre, vagyis egy 1000 lelkes gyülekezetre 152.70 pengő stólaváltság esnék.

E váltság ellenében minden egyháztág jogosult lenne egy a templomból, vagy ha a templombahozatal kerülőt jelentene a temetkező felekre nézve, a halottas háznál végzendő díjtalan imás temetésre, illetve szintén templomban, vagy lelkészi hivatalban történő díjtalan esketésre. Aki esetleg a temetésnél orációt, predikációt, vagy a halottasház fekvése miatt a lelkészre kerülőt jelentő háztóli temetést, esetleg háznál történő esketést kívánna, annak kötelessége lenne a szertartás elvégzése előtt a gondnoki hivatalban 6, illetve 4 pengőt befizetni. Az ilyen módon beszédett összeget az esetleges felülfizetésekkel együtt, a gondnoki hivatal minden hó elsején kiutálná a lelkész részére.

Viszont a hívekre kivetett stólaváltságot mindenik egyházközség három részletben: jan., május és szeptember hó elsején beküldené illetékes egyházkerülete pénztárához, amely a befolyt összegekből „Stólamegváltási alap”-ot létesítene és azt bankban kamatoztatná, ami egyrészt azért volna jó, mert nem heverne az alap gyümölcsözetlenül, másrészt pedig a hozott kamatból az alap kezelésével felmerült munkatöbblet ellátására a kerületi pénztárnál egy-két segéderő alkalmaztatnák.

Ebből az alaptól, amely felsőbbhatósági szabályrendelet által biztosíthatnák a felől, hogy az soha semmiféle más célra fel nem használható, kapnak a lelkészek lelkészi szolgálatuk díjazását. Minden hó elsején mindenik lelkész beküldené egyháza esketési és temetési anyakönyvének hiteles másolatát, amellyel igazolná, hogy az előző hónapban hány esketést és temetést végzett. (Nemleges jelentés is beküldendő volna.) E másolatok alapján az egyházkerületi pénztár 15-ére minden lelkész részére annyi 4, illetve 6 pengőt utalna ki, ahány esketés és temetés elvégzését igazolta az anyakönyvi másolat.

Természetes, hogy mindazokban az egyházközségekben, ahol akár részben, akár egészben keresztülvitetett a stólaváltság, ez az intézkedés automaticamente megszűnnék s az egyház eme tehertétele felszabadulván, helyére lépne az egységes stólaváltság.

Ezzel az eljárással, feltevésem szerint, a legkielegítőbb módon meg lehetne oldani a stólaváltság kérdését. Azonban tudom azt, hogy ahány ember, annyi felfogás. Éppen ezért egyrészt elgondolásom alátámasztása, másrészt az esetleg felmerülő ellenérvek és nehézményezések tisztázása végett már most reámutatok arra, hogy tervezetem ellen igen könnyen fel lehet hozni azt a kifogást, hogy

1. bonyolulttá teszi az eljárást, mert sokkal egyszerűbb, ha

a) megváltás esetén a gondnoki hivatalban marad;

b) meg nem váltás esetén pedig a gondnok szedi be a stólat s mindkét esetben közvetlenül fizeti ki minden hónap elején a lelkész kezébe;

2. antiszociális, mert egyformán mér az 1000 holdas földesúrnak és a nincstelen szegénynek, sőt az utóbbinak, az általánosan tudott nagyobb gyermekáldás folytán, igazságtalanul súlyosabb terheket rak vállaira;

3. a gyülekezet autonomiájába vág, mert jogfosztást képez;

4. mivel a hívek a jelenlegi adóterheket sem bírják, a stólaváltság sem fog befolyjni s így az egyház fog reáfizetni.

Körülbelül ezek azok a súlyosabb kételyek (ami természetesen nem jelenti azt, hogy nincs még több is), amelyeket el kívánok oszlatni.

Az első pontra nézve elismerem, hogy elgondolásom a gondnok által történő kezelésnél körülményesebb, de azért mégis ehhez ragaszkodom, mert

a) ha megváltás esetén a stólaváltságot a gondnoki hivatal kezelésében hagyjuk, igen könnyen odajutunk, ahova az egyháztól készpénzben kapott járandóságainkkal jutottunk. Ebben ugyanis az a köztudomású helyzet, hogy a legtöbb egyháznak oly sokféle fizetésbeli kötelezettsége van (adó, kölcsöntörlesztés, kamat stb.), hogy amikor hozzájut egy pengőhöz, annak legalább is tíz helye van s amikor eljön hónap elseje, vagy negyedév kezdete, hiába várja a lelkész készpénzbeli járandósága folyósítását, mert üres a pénztár. S a lelkész inkább várakozik, csak hogy másnak és másfelé jusson és ne essék az „önzés” vádjai alá. Ha a stólaváltságot gondnoki kezelésben hagynók, csak azt érnénk el vele, hogy a lelkész azt is odasorolhatná a rendetlenül folyósított s a „majd valamikor” kézhez kapott követelése közé.

Elgondolásom szerint mindez nem történhetné meg, mert abban a szabályrendeletben, amellyel a felsőbb hatóság elrendelné a stóla fenti módon való megváltását, imperatív kifejezésre juttatná, hogy mindenik egyház lelkészének elmulaszthatatlan és elsőrendű kötelessége az egyházára eső megváltási összeget három részletben kiutalni az alap részére. Amelyik lelkész ennek nem tenne eleget, annak a részére nem folyósíthatnák a stólaváltság mindaddig, míg mulasztását nem pótolta. Ez nem volna igazságtalan elbánás, mert nem tudok elképzelni olyan, pl. 1000 lelkes gyülekezetet, amelyik egy kis jóakarattal négy hónap alatt be ne tudna utalni 50 pengőt erre a célra.

Farkas László,
református lelkész.

(Vége köv.)

A fejfa elrothad, a sírkő kidől: alapítványod s ebben neved emlékezete túléli a századokat.

TUDÓSÍTÁS

Generális vizitáció a békésbányai egyházmegyében.

(Folytatás és vége.)

Június 3-án a vizitáció *Kunszentmárton*ba ment, ahol az anyaegyházzá csak a legutóbbi években fejlődött kis gyülekezet ma még üres templomtelkén üdvözölte Püspök urat.

Szemtelő, lassan permetező esőhullásban ért a látogatóság *Ócsöd*re. Impozáns külsőségekben nyilatkozott ott meg a fogadtatás fényessége. Daliás lovasleventék, korhű ruházatban kísérték Püspök urat a község szélén emelt diadalkapuhoz, ahol magyar díszbe öltözött leányok serege, virágoszóró fiatalság várta és kísérte az ősi templomhoz. A nagy templomot teljesen betöltötte az ünnepi közönség, mely mély áhitattal hallgatta meg Püspök úr gyönyörű imádságát.

Ócsöd szép népes gyülekezet, mely azonban az iskolai fenntartásával járó súlyos terhek miatt válságos helyzetbe jutott. A presbiterium, mivel a polgári községtől segítséget nem kapott, felajánlotta az iskolákat az államnak. Éppen a generális vizitáció ottlétekor jött meg a VKM. válasza, hogy az iskolákat állami kezelésbe nem veheti. A Püspök úr elnöklése mellett tartott presbiteri gyűlésen, ahol felkérésére jelen voltak dr. Márky Barna vm. alispán, dr. Schauer Gábor főszolgabíró, Szentkereszt helyi Tivadar kir. tanfelügyelő és a kerület népszerű országgyűlési képviselője, dr. Tóth Pál is, elhatározták, hogy a polgári községet az iskolai terhek megosztása iránti kéréssel újból megkeresik és az alispán maga is ígéretet tett, hogy befolyását nem csupán a község vezetőségénél fogja érvényesíteni, hanem a rendelkezésére álló segélyezési alapokból is megkönnyíti a súlyos kérdés kedvező megoldását.

Délután *Békésszentandrás*ra érkezett a vizitáció, ahol a buzgó lelkipásztor, Marjay Géza értékes és megbecsült vezetése alatt mindeneket ékesen és szép rendben talált.

Június 4-én a kora reggeli órákban *Endrőd*re indult a vizitáció. *Endrőd*ön nagy kath. községben csak kis számú református lakó él. Püspök úr jövetelének hírére a fanatikus plébános már napokkal előzőleg röpcédulákkal igyekezett a lakosságot Püspök úr ellen hangolni, sőt egy elvakult híve még fenyegető leveleket is küldött elriasztására. Annál meglepőbb volt az *endrői* fogadtatás és tartózkodás ünnepi fénye. A község szélén dr. Pálka Pál főszolgabíró és *Endrőd* község főjegyzője és előljárósága üdvözlő szavai után a Gyomárról átvonult kocsitábor kísérete mellett valóságos diadalünnep formáságai között ünnepelték a négylovas hintón bevonuló Püspök urat. A község háza nagy tanácstermében egybegyűlt előkelő közönség előtt, melynek sorában jelen volt Zeöke Antal országgyűlési

képviselő is, Püspök úr megrázó erejű, hatalmas és a még a folyosókat is ellepő hallgatóság lelkét is foglyul ejtő imádságot mondott, melyet az üdvözlő küldöttségek egész serege követett. Majd a hősök emlékszobrát koszorúzta meg Püspök úr szép beszéd keretében, melynek hatása alatt az ezrekre menő hallgatóság szemét a meghatottság könnyözöné borította el.

Mintegy 50 kocsiból álló menet kísérte el Püspök urat *Gyomára*, ahol az utcákon sorfalat vont mindenféle iskola növendékei virágszórása és óriási közönség ünneplő tábora között harangok zúgása mellett vonult a református egyház gyülekezeti nagytermébe. Jól esett látni, hogy nemcsak az evangélikus testvéregyház, hanem a felvilágosult lelkű róm. kath. plébános, *Csernay Géza* is kivonultatta a kath. iskolák növendékeit és ünnepi harangozást rendelt el Püspök úr tiszteletére. Tisztelgő küldöttségek egész sora, *Csernay Géza* plébános, Feiler Ernő ág. ev. lelkész, dr. Szász Lajos főjegyző stb. vezetésével tisztelgett Püspök úr előtt, aki ezután a hősök emlékszobrát koszorúzta meg szép beszéd kíséretében.

Az *Erzsébetliget*ben Gyoma község előkelő közönsége adott közebédet. Ebéd után autókon előbb *Körösladány*ba, hol a református templom előtt a járási főszolgabíró, majd *Köröstarcsára* ment a látogatóság, ahol Arany Gusztáv lelkész és a községi előljáróság tisztelgése után dr. Petneházy László ny. miniszteri tanácsos úri házáat látogatta meg Püspök úr és kísérete.

Ezután *Mezőberény*be érkezett a vizitáció, ahol a református templom előtt S. Radics István lelkész és az ág. ev. egyház vezetőlelkésze üdvözölték Püspök urat. A tágas nagytemplom megtelt ünneplő közönséggel és mély meghatottsággal vett részt a Püspök úr által végzett istentiszteleten.

Az ősrégi *mezőberényi* gyülekezet képviseli e népes községben a magyarságot. 1725-ben badeni és württembergi németek, majd tót-nyelvű evangélikusok települtek ide, akiknek ma is külön nemzetiségi népe, önálló egyházaik vannak. Nyelvüket ugyan maig megtartották, de érzésben és hazafiasságban jó magyarokká váltak.

Az egyház belső és külső élete megnyugtató, szép rendben van.

Hatalmas közönség gyűlt egybe a Püspök úr tiszteletére rendezett közvacsorán, melyen számos emelkedett szellemű felköszöntő hangzott el.

Június 5-én reggel Békésen keresztül *Gyulára* ment a vizitáció. A vasúti állomásnál a város polgármestere és a református nőegylet vezetősége köszöntötte Püspök urat. A leányegyesület énekkara pedig precíz, összhangzó énekszámokat adott elő.

Gyuláról fogatokon *Gyulavár*iba ment a vizitáció. Ez volt a hivatalos látogató körút utolsó állomása. A templomban Maklár Károly mondott lekiós imádságot, majd Püspök úr

tartott a Példabeszédek XXIX : 18. alapján a magyar föld szeretétől átitatott gyönyörű beszédet.

Gyulavári, mely a Massay Imre, Mágócsi Gáspár és Bebek György ősi birtoka volt, szép, élénk gyülekezeti életet élő egyházunk, mely Kocsis Jenő lelkipásztor vezetése alatt mintaszerű szép rendben van.

Közebéd után, melyen gróf *Almássy Dénes* földesúr is résztvett, Püspök úr és kísérete rövid látogatásra Gyulára ment át, hol Korossy György főispán szívesen látott vendége volt.

Ezzel a generális vizitáció útja véget ért és a hivatalosak testben ugyan alaposan megfáradva, de lelkiekben bőségesen meggazdagodva lakóhelyükre tértek vissza, hálát adván Istennek, aki a sok fizikai és szellemi erőt igénylő út egész folyamán megbizonyította a maga mindenekre elégséges erejét az emberi erőtlenség felett.

Kunhegyes, 1932 június hó.

Makláró Károly.

Pillanatsfelvételek az ORTE debreceni közgyűlésén.

A történelmi nevezetességű Kistemplomban már elvégezte dr. Baltazár Dezső püspök, az ORTE örökös diszelnöke a megnyitó imát, mikor mi beléphetünk a zsúfolásig telt templomba. (Mily nagyszerű volna, ha a mi ORTE gyűléseinken is ily nagy számú közönség, illetve résztvevő énekelne!)

Eppen az új tiszáninneri püspök, Farkas István, beszélt lelkesen, nagy lelkesedést váltván ki azzal, hogy a falu három őrállójának: a lelkésznek, tanítónak és jegyzőnek a közös bethlehemi forrásból kell meríteniök, hogy a magyar népet a szebb, jobb és boldogabb jövő felé vezethessék.

Csikesz Sándor egyetemi tanár, az ORTE főtitkára is üdvözölte az Országos Református Tanító Egyesület közgyűlését, sok tapsot aratva a lelkészekkel készségesen együtt munkálkodni óhajtó tanítótestvérektől. Épúgy Erdős Károly dr. egyetemi tanár és Papp Ferenc dr. tanítónőképzőintézeti igazgató és sokan mások.

Nagyszerű, nemes hangulat ömlött el a közgyűlésen, melyet Ormós Lajos elnök, a kitűnő szervező okosan vezetett végig!

A tanítóság átérzi nemes hivatását és nagy feladatát, kidomborította református öntudatát (amit az ünnepelt Rákos István orsz. tan. egyes. elnök róm. kath. létére is elismert és nagyrabecsült!)

De a tanítóság jogosan elvárja, hogy az öt megillető tisztességes és törvényszerű fizetésének birtokába jusson. (Mindnyájan helyeseltük!)

Jól esett látnunk, hogy igen sok református lelkész jelent meg a tanítók közgyűlésén, úgy a parókhusok, mint a vallástanitással foglalkozók közül. (Ez utóbbiak külön is üdvözölték az ORTE közgyűlését.)

Ormós Lajos célzott is arra egyik beszédében, hogy nekünk, lelkészeknek és tanítóknak, közösen is kellene gyűléseket, konferenciákat tartanunk. Ebben csak az a csodálatos, hogy eddig nem tartottunk!

Örömmel láttuk ott a gyógyulás útján levő Kiss Ferenc atyánkat, továbbá Debrecen kultúrtańácsosát: dr. Csűrös Ferencet és több debreceni lelkészt.

A hajdúszoboszlói gyógyforrás, a Déri-múzeum és a Hortobágy megtekintése, a debreceni szeretetteljes fogadtatás és a nagyszerű előadások, beszédek gazdag emlékei kísérik a szétoszló tanítótestvéreket.

Kósa Béla.

KÜLFÖLD

Laky Zsigmond amerikai lelkész jubileuma. Amerikában élő és működő lelkésztestvéreink közül Laky Zsigmond youngstown-i lelkész az, aki az óhazai egyházakkal a leghűségesebben ápolja az összeköttetést. Méltó dolog tehát, hogy mi is megemlékezzünk arról a kedves hírről, amit most olvasunk a legújabb amerikai egyházi lapokból. A mult hó végén, hősök vasárnapján ünnepelte ugyanis Laky Zsigmond lelkészé szentelése 20 éves fordulóját, mely ünnepségen gyülekezetén kívül egész egyházmegyéje, sőt az egész amerikai magyarság is részt vett lelkileg. A vasárnap délelőtti istentiszteleten dr. Hudnut angol presbiterianus lelkész, az ottani magyarság lelkes barátja és hű támogatója is részt vett és szolgált; a délutáni templomi ünnepélyen négy magyar és két angol lelkész szolgált, illetve szólalt fel. Este pedig jó amerikai szokás szerint meleg hangulatú és bensőséges bankett volt, melyen a magyarság felekezeti különbség nélkül részt vett, — ott volt a clevelandi magyar konzulátus képviselője is, kik mindnyájan a legszívesebben ünnepelték a jubiléum lelkészt és hű feleségét, ki méltó segítőtársa férjének s akit többszöri látogatásából itthon is országszerte jól ismerünk. Bár kissé megkésve, de mi is küldjük áldáskívánásainkat a jubiléum lelkésztestvérenek s áldott munkát végző hitvesének. (U. S.)

IRODALOM

A gyakorlati keresztyénység világmozgalma. A stockholmi konferencia anyagának és a belőle támadt „Élet és Munka” mozgalomnak ismertetése, Ravasz László előszavával. Írta Makay Miklós. Budapest, 1932. 8°, 104 lap. Az Institut International de Christianisme Social kiadása.

Ez a Söderblom Náthán emlékezetének ajánlott ismertetés korunk egyik legnagyobb s társadalmi kihatásában bizonyára valamennyi közt legjelentősebb keresztyén mozgalmáról számol be, dicséretreméltó pontos tárgyilagos-sággal és minden lírai szószaporítás nélkül el-

mondva a mozgalom történeti előzményeit, keletkezését, a stockholmi konferencia lefolyását és a belőle kisarjadt munkaágak célkitűzését, szervezetét s eddigi teljesítményeit. E munkaágak egyikének maga a szerző is buzgó munkása és így érthető, hogy ismertetésében tartózkodik a kritikától, amely pedig erre a mozgalomra némely ponton ráfér s amelyet ez az életerős, nagyjövőjú és alapjában véve föltétlenül jogosult mozgalom igen szépen el is bír. A dolgozat végső fejezetéből örömmel olvassuk a magyar protestantizmusnak az Élet és Munka mozgalmaiba való tevékeny bekapcsolódásáról. Értékes, bár hiányos, a kötet végén lévő irodalmi jegyzék, és sugalmas erejű a Ravasz László előszava, melynek legsúlyosabb megállapítását ideírjuk: „Nem magyar ez a munka, de magyarrá is kell lennie, mert a magyar sors élő darabjai az egyetemes emberi életnek. És lehet is magyar, bár a protestantizmus, amelyre e munkánál számítani lehet, Magyarországon aránylag kisebb mennyiségű tényező, mint egyetemes vonatkozásban. De egy evangéliumi szellemű és egyetemes szociális program kialakításában annyi feladat és lehetőség áll a magyar protestantizmus előtt, amennyit Isten jókedvéből nagy jutalomra kiválasztott közösségeknek szokott adni“.

R. I.

HALOTTAINK

Kézdivásárhelyi Janesó Lajos, a nagyenyedi református egyházmegye ny. esperese, a marosújvári református egyháznak 47 évig lelkésze és az erdélyi református egyházkerület volt generális directora, Marosvásárhelyen 1932 június hó 24-én, éjjel 11 órakor 74 éves korában csendesesen elhunyt. A Nagyenyeden felnőtt utolsó erdélyi lelkészemzedék egyik legértékesebb tagja volt. Robusztus, puritán székely egyénisége közbecsülésnek örvendett. Gyermeklein és azok családján kívül testvéröccsei gyászolják, kiknek egyike, Jancsó Sándor, az egykori nagyenyedi theol. akadémia utolsó élő tanára s a nagyenyedi ekklézsia kiváló pásztor. Áldás emlékére, az Úr vigasztalja szeretteit.

KÜLÖNFÉLÉK

Alapítvány a Kálvineumnak. A tavaly őszszel elhunyt tatabányai lelkész, dr. Bányay Lajos emlékére felesége 1000 pengős életbiztosítást küldött be a Kálvineumnak.

A debreceni theologus és tanítói konferenciákról a következő számunkban részletes tudósítást hozunk.

Új theologiai doktor. A debreceni egyetemen június 29-én vitéz Bogár János gyuró-küldői református lelkész a gyakorlati theologia szakasportból cum laude eredménnyel doktori szigorlatot tett.

A debreceni Kollégium új széniora Szabados László absolvált theologus lett, aki hivatalát július 1-én foglalta el.

A debreceni egyetemen a Kollégiumban tartott utolsó doktoravatás június 30-án volt, amikor 15 avatandók között avatták fel vitéz Bogár János lelkészt theologiai és Urbán Barna sárospataki gimnáziumi tanárt bölesészeti doktorra. A szeptemberi avatás már a központi épületben fog megkezdődni.

A debreceni theologusok közül ösztöndíjat kaptak a következő végzett hallgatók: Bodonhelyi József gyakorlati theologia szakasportra Halle, Ref. Collégium; Forró Imre újszövetségi tudományokra Utrecht; Pákozdy László sémi nyelvészet és vallástörténeti szakasportra Halle, Ausländerheim; Németh László gyakorlati theologia szakasportra Bécs; Szenes László dogmatika-ethika szakasportra Strassburg. Az ösztöndíjak elnyerésében elismerés illeti azokat a debreceni theologiai tanárokat, akik fáradoztak azon, hogy a kb. 25 végzett hallgató közül ennyien mehetnek külföldi főiskolákba tanulmányaik gyarapításáért.

Presbiteri konferencia és gyülekezeti missziós nap. A gyulai lelkészi kör június 26-án presbiteri konferenciát és gyülekezeti missziós napot tartott Gyulán. — Gyula, Gyulavári, Doboz és Békéscsaba 88 presbitere jött össze ez alkalommal a megyeház nagytermében, ahol dr. Tompa Gyula (A presbiter elhivatása), dr. Kiss László (Presbiter a családban), Jánossy Gyula (Presbiter a gyülekezetben), dr. Berényi Antal (Presbiter a társadalomban) címen tartottak nagyértékű előadásokat, melyeket beható eszmecsere követett. Az istentiszteleten Koppányi Gyula szolgált, a délutáni vallásos ünnepélyen pedig helyi dalárdák és Nagy Lajos s. lelkész által előadott énekszámokon kívül Kocsis Jenő (ima), Fogarassy Jenő (bibliamagyarázat), Harsányi Pál (beszéd) tartása által építették a zsúfolt templomi gyülekezetet. Az egyszerű közebéd kedves alkalom volt a gyülekezet presbitereinek megismerkedésére.

A szegedi egyetem új tanácsát megválasztották. Rector: dr. Schmidt Henrik; jog- és államtudományi kar dékánja: dr. Búza László, a bölesészeti kar dékánja: dr. Imre Sándor, az orvostudományi kar dékánja: dr. Baló József, a természettudományi kar dékánja: dr. Farkas Béla. Mindannyian református egyházunk hűséges tagjai.

TARTALOM: Kun Béla: A kollégiumi könyvtár ügye. — Sz. I.: Megfigyelések kanonika vizitáción. — Egyház: Farkas László: Tervezet a stólamegváltás gyakorlati megoldásához. — Tudósítás: Maklár Károly: Generális vizitáció a békésbányai egyházmegyében. — Kósa Béla: Pillanatfelvételek az ORTE debreceni közgyűlésén. — Külföld. — Irodalom. — Halottaink. — Különfélék.

Laptalajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

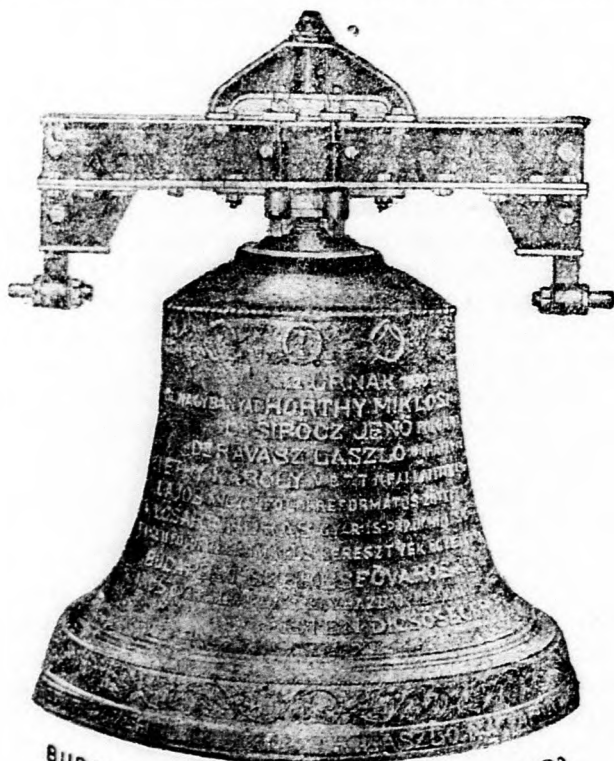
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-1270

Konfirmációra legszebb ajándék!

- Dr. Révész Imre: Imádkozó magyar című imakönyve papírkötésben, vörös metszéssel. . . . . P 1:20
Ugyanaz egészvászonkötésben, vörös metszéssel. . . . . P 2:20
Ugyanaz párnázott díszvászonkötésben, vörös metszéssel . . . . . P 4:50
Ugyanaz párnázott bőrkötésben, arany metszéssel. . . . . P 8:40

Konfirmációi ajándéku legalkalmasabb:

- Dr. Erdős Károly: Az én vallásom c. kiskönyve. . . . . —66 fillér
Uray Sándor: Iskolások imakönyve —24 „

Konfirmációi előkészítésre ajánljuk:

- Soltész János: Konfirmációi Káté . . . P —40
Dr. Halmi János: Református keresztyén Kis Káté a Heidelbergi Káté alapján P 1—
Nagy István: Debreceni konfirmációs Kis Káté . . . . . P —20
Dr. Révész Imre: Öntudatos hit. . . . . P —60

Konfirmációi emléklap,

- kicsi, kétszínű nyomással, darabonként. . . . . —08 fillér
Konfirmációi emléklap egyszínű nyomással, darabonként . . . . . —12 „
Konfirmációi emléklap négyszínű nyomással, darabonként . . . . . —20 „

Kapható:

„MÉLIUSZ“
könyv-, zenemű-, papír- és írószerkereskedésben
Debrecen, Ferenc József út 26.